

Piektajā Eiropas darba apstākļu apsekojumā (EWCS) iegūtie secinājumi politikas veidošanai: radīt vairāk un labākas darbavietas

Kopsavilkums

Ievads

Šajā ziņojumā ir analizēti dati un secinājumi, kas attiecībā uz politikas veidošanu iegūti piektajā Eiropas darba apstākļu apsekojumā (EWCS), kas veikts 2010. gadā. Galvenā uzmanība ir pievērsta saistībai starp darba apstākļiem un līdzdalību darba tirgū, ņemot vērā Eiropas Savienības ilgtermiņa politiku — radīt lielāku skaitu un labākas darbavietas. Ziņojumā novērtēts arī tas, kā EWCS vērtē politikas dalībnieki un pētnieki un vai apsekojuma turpmāka pilnveidošana vai izmantošana varētu veicināt Eiropas Savienības nodarbinātības un sociālās attīstības politiku.

Piektā EWCS ieguldījums tika novērtēts, pamatojoties uz dažādiem datiem, kas pieejami politikas veidotājiem, tostarp:

- to, cik lielā mērā EWCS datus vai konstatējumus ir citējuši vai izmantojuši Eiropas un valstu iestāžu, kā arī pētniecības centru pārstāvji un pētnieki;
- EWCS datu un citu ar pašreizējiem politikas uzdevumiem saistīto pētījumu sekundāro analīzi;
- intervijām ar galvenajiem EWCS datu lietotājiem, jo īpaši tiem, kuri strādā Eiropas Savienības līmeņa politikas veidošanas un pētniecības centros.

Stratēģijas „Eiropa 2020” pašreizējās ekonomiskās un sociālās politikas uzdevumi un mērķi krasi neatšķiras no agrākajiem. Tomēr ievērojami ir palielināties sadarbības līmenis starp dalībvalstīm savstarpēju mācību un mērķorientētas pieejas ziņā, ko veicina intensīvāka monitoringa rādītāju izmantošana.

Lai gan sākotnēji EWCS koncentrējās uz datiem par darba apstākļiem, pakāpeniski apsekojums tvērumu ir palielinājis. Tagad tas aptver virkni jautājumu, tostarp darbavietas organizāciju un inovācijas, darba laika modeļus un darba kvalitāti.

EWCS nodrošināja īpašus panākumus tendenču, kā arī kopīgo un atšķirīgo iezīmju atklāšanā, lai izstrādātu politikas uzdevumu rādītājus, tādus kā darbavietu kvalitāte un (fiziskie vai psiholoģiskie) riski darbavietās. Apsekojums ir sniedzis jaunu ieskatu un izpratni — bieži ar inovatīvu daudznozaru pētījumu palīdzību — par saistību starp dažādiem dzīves aspektiem darbavietā, kā arī starp darbavietu un ģimeni.

Jauni politikas uzdevumi un perspektīvas

EWCS izgaismo galvenos aspektus, piemēram, sarežģīto saistību starp laiku, kas pavadīts darbā un ārpus darba, kā arī starp veidiem, kā ģimenes pieņemt lēmumus par līdzdalību darba tirgū. To pastiprina arī tas, ka veidojas „visa mūža garuma” pieeja privātajai dzīvei un darbam.

Apsekojuma rezultāti liecina, ka orientācija uz atsevišķiem darbiniekiem un viņu līgumattiecībām ar darba devējiem ir jāpārskata un jāpaplašina, lai izpētītu lēmumu pieņemšanas procesus ģimenēs un daudzu darbavietu vides piemērotību. Šie rezultāti atklāj arī to, cik lielā mērā ģimenes lēmumi par līdzdalību darba tirgū ir atkarīgi ne tikai no stereotipiskām dzimumu lomām, bet arī no praktiskiem apsvērumiem, ņemot vērā konkrētus juridiskus, finanšu vai plašākus politiskus lēmumus un vidi dažādās valstīs.

EWCS apsekojuma datu sekundārā analīze sniedz ieskatu par pārmaiņām, kas notiek ģimenēs un darbavietās. Iespējams, ka šādām pārmaiņām ir pieaugoša nozīme, ņemot vērā politikas orientāciju uz darba dzīves ilguma pagarināšanu, līdzās nepieciešamībai palielināt pensijas vecumu un veicināt lielāku līdzdalības līmeni darba tirgū kopumā.

Kopumā pētījuma konstatējumu galvenajā daļā ir uzsvērta nepieciešamību pievērst uzmanību darbavietas problēmām un darba dzīvei plašā sociālā kontekstā. Labāka darba un privātās dzīves līdzsvara atrašana ir jāatzīst par galveno elementu, lai nodrošinātu, ka Eiropas Savienība sasniedz savus mērķus — vairāk un labākas darbavietas, lielāku labklājību, dinamiskumu un produktivitāti darbavietā.

Dati liecina, ka pārmaiņas Eiropas politikas vidē notiek tad, kad Eiropas Savienība attīstās un integrējas. Daudzi stereotipiskie priekšstati Eiropas Savienībā par valstu sociāli ekonomiskajām sistēmām arvien vairāk izrādās kļūdaini. Dažādi darba tirgus un labklājības politikas iniciatīvu elementi un atbalsta pasākumi šķērso robežas. Tādējādi Eiropas Savienībā notiek politiku konverģence dažādos virzienos, situācijai vai nu uzlabojoties, vai pasliktinoties.

Būtiskākie konstatējumi

- Panākumi lielāka līdzdalības līmeņa sasniegšanai darba tirgū cilvēka dzīves laikā ir atkarīgi ne tikai no tā, vai ir panākta ārējo darba tirgu labāka darbība, bet arī no tā, vai ir labāka darbavietas vide un labāks darba un privātās dzīves līdzsvars.
- Darba tirgus un sociālā politika ir jāpārskata kopā, vairojot izpratni par ģimenes lēmumu pieņemšanas procesu ietekmi uz ģimenes locekļu līdzdalību darba tirgū.
- Lai gan joprojām svarīgi jautājumi ir fiziskie riski darbā, stresa, aizskaršanas un citu psiholoģiskā terora veidu negatīvās sekas ir saistītas ar darba kavējumiem slimības dēļ, kā arī samazinātu produktivitāti un līdzdalību.
- Lai samazinātu dominējošo vai pat pieaugošo sociālo nevienlīdzību, ir ne tikai nepieciešamas plašas sociālās politikas, bet arī uz darbavietu orientēti politikas pasākumi. Kā liecina dati, ka vislielākās problēmas, piemēram, nodarbināto cilvēku nabadzība, ir novērojamas noteiktos darbu veidos vai jomās.
- Dzimumu nelīdzsvarotība jāuzskata ne tikai par stereotipu priekšstatu rezultātu, bet arī par atkarīgu no virknes bieži slikti strukturētu politikas programmu attiecībā uz bērnu aprūpi, izglītību, darba laiku, kvalifikāciju, transportu, sociālo nodrošinājumu un citām jomām.

- Mulsinoši, ka salīdzinoši maz ir konstatētas pārmaiņas darba organizācijas modeļos, neraugoties uz uzskatu par šādu pārmaiņu svarīgumu inovāciju un produktivitātes palielināšanai. Izpētes prioritāte ir atklāt, vai tas ir pareizi vai arī pārmaiņas vienkārši izrādījušās grūti izmērāmas.
- Lai gan uz EWCS bāzes veikto pētījumu secinājumi ļauj virzīties uz priekšu, ir jāpaliek atvērtiem jaunāku koncepciju izstrādei, definēšanai un izmantošanai, jo īpaši jautājumos, kas saistīti ar darbavietu un darba kvalitāti.

Secinājumi

Atšķirīgu pieeju saskaņošana

Ir nozīmīga atšķirība starp darba tirgus pētījumu (ko galvenokārt veic ekonomisti) un sociālās politikas pētījumu (ko galvenokārt veic sociologi); pirmajā nesamērīgi paļaujas uz kvantitatīvajiem datiem, savukārt pēdējā ir lielāka tieksme izmantot daudzveidīgus datu avotus, tostarp subjektīvu un kvalitatīvu materiālu.

Pozitīvs aspekts ir tas, ka nodarbinātības un sociālās politikas izpētes darbs tagad notiek vienā Eiropas Komisijas direktorātā, bet secinājumi ir pieejami kopīgā publikācijā, kurā izmantoti *Eurostat* un *Eurofound* datu avoti.

Tomēr vēl daudz kas jāpaveic, lai nodrošinātu, ka ekonomisko, darba tirgus un sociālo problēmu savstarpējā saistība tiek pētīta, izmantojot visu pieejamo datu klāstu (kvantitatīvos, objektīvos un subjektīvos). Politikas veidotāji Eiropas Komisijā, Eiropas Parlamentā, Padomē, konsultatīvajās komitejās vai citās institūcijās vairāk varētu izmantot EWCS pētniecības dimensiju ar tās potenciālu atklāt jaunas pieejas politikas veidošanai tajās jomās, kur pašreizējās prakses nedod īpaši efektīvus rezultātus.

Joma uzlabojumiem

Politikas veidotāji un pētnieki EWCS augsti novērtē kā svarīgu un izcilu salīdzināmas un vispusīgas informācijas avotu. Tomēr ir daži nelieli praktiski aspekti, kur lietotāji saskata iespējas uzlabojumiem.

Papildu informācija

Ziņojums „Piektajā Eiropas darba apstākļu apsekojumā (EWCS) iegūtie secinājumi politikas veidošanai: radīt vairāk un labākas darbavietas” („Policy lessons from the fifth EWCS: The pursuit of more and better jobs”) ir pieejams:
<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1429.htm>

Lai iegūtu plašāku informāciju, sazinieties ar *Greet Vermeylen*, vecāko programmu vadītāju, izmantojot e-pasta adresi: gve@eurofound.europa.eu